

Краще як є, ніж таке БЕБУ

Опубліковано в №18 (724)

Стаття

Обговорення

Друкувати

Зберегти

текст

Олександр Шемяткін
«КМ Партнери, ЮФ» партнер, адвокат

Що каже статистика

Масте Телеграм? Два кліки - і ви не пропустите жодної важливої юридичної новини. Нічого зайвого, лише [#самасуть](#). З турботою про ваш час!

Вже кілька десятиліть бізнес вимагає зменшення тиску необґрунтованими кримінальними справами, пов'язаними з господарською діяльністю. Як доказ необґрунтованого тиску бізнес наводить статистику кількості порушених кримінальних справ з одного боку і кількості вироків — з іншого. Але виявляється, що цю статистику можна пояснювати і навпаки — неякісною роботою правоохоронних органів, насамперед податкової міліції. Так, у пояснювальній записці до законопроекту №3087-д від 02.07.2020 р. «Про Бюро економічної безпеки України» (далі — *законопроект про БЕБУ*), прийнятого в першому читанні, зазначено:

«За даними офіційної статистики офісу Генерального прокурора, у 2019 р. було зареєстровано 1287 кримінальних проваджень за ухилення від сплати податків. Водночас на стадії досудового розслідування у цьому році було закрито 262 кримінальні провадження, з яких 259 — за відсутністю складу/події кримінального правопорушення. Щодо результатів судового розгляду відповідних справ, то за визначений період у Єдиному державному реєстрі судових рішень наявні всього 18 вироків: 10 обвинувальних, із яких 3 на підставі угод про визнання винуватості, та 8 виправдувальних. Така статистика свідчить про недостатньо ефективну роботу, в першу чергу, податкової міліції у розслідуванні економічних злочинів, про необхідність позбавити правоохоронні органи невласливих їм функцій та відокремити правоохоронну функцію від сервісної функції податкової».

Як кажуть, місце сидіння визначає точку зору. Але ж закриття 262 кримінальних проваджень за відсутністю складу/події кримінального правопорушення — це не питання ефективної роботи (якщо тільки їх не закривали декілька років), а питання до самої системи початку досудового розслідування. Кримінальний процесуальний кодекс України не передбачає строків закриття кримінального провадження у випадках відсутності події/складу кримінального правопорушення. Це дає можливість роками тягнути із закриттям кримінального провадження навіть у ситуаціях, коли слідчий однозначно розуміє, що ніякого кримінального правопорушення немає. За цей час бізнес стикається з арештом майна, тимчасовим його вилученням і постійними допитами свідків. А згодом, після такої активності, провадження закривається. І тут дійсно є питання, але не до ефективності роботи, а до добросовісності слідчого/прокурора та дотримання прав людини.

Нове у розділі

Податкове структурування ІТ-бізнесу

Махнемося? Чи мають право фіскалі виконувати функції податкової служби і навпаки

Що нового у податковому законодавстві

Процедурні порушення під час проведення податкових перевірок

Електронний документ у податковому обліку

Податкові послаблення не для всіх

“

Люди не можуть дати силу праву, тому дали сили право. **Б. Паскаль**

Останні новини

Президент підписав указ про розвиток ядерної енергетики

КСУ перейшов до закритої частини засідання у справі щодо тлумачення „гідних умов життя“

Валерія Коломієць: «Молодим» суддям інколи немає на кого рівнятися»

Завершується реєстрація на Форум ААУ "Адвокатура. Формула успіху"

Трирівнева документація: новації у трансфертному ціноутворенні

Webinar-interview with Patrick Pearsall, Partner at Allen & Overy

Кримінальний процесуальний кодекс України має передбачати строки для вирішення питання закриття кримінальних проваджень за такими підставами, як відсутність події/складу кримінального правопорушення. Наприклад, протягом 10 днів. Якщо таке не відбулося протягом 10 днів, а відбувається через рік, вже має бути проведене службове розслідування проти слідчого/прокурора на предмет неефективної роботи (витрачання бюджетних коштів) чи навіть ознак кримінального правопорушення. І якщо вже робити висновки із статистики закритих кримінальних проваджень, то саме тих, які не були закриті протягом перших 10 днів.

Прибрати тиск — це про кількість чи якість?

Законопроект про БЕБУ передбачає створення єдиного державного органу, відповідального за боротьбу з економічними злочинами, та уникнення дублювання відповідних функцій у різних правоохоронних органах. Зменшення тиску на бізнес через кримінальні провадження колись пов'язали зі створенням єдиного органу і вже декілька років спрямовують увагу суспільства саме в цьому напрямку. Чи так це? Чи зміниться щось для бізнесу, якщо до нього будуть ходити з одного органу, а не з трьох? Законопроект наділяє БЕБУ істотними повноваженнями, надає йому можливість мати доступ до майже всіх баз даних та інформації в країні. Та що при цьому змінюється з точки зору дотримання прав потенційних «клієнтів» БЕБУ? Адже проблема кримінальних проваджень, які існують лише завдяки чинній системі початку досудового розслідування, із створенням БЕБУ не вирішується.

Інша проблема, з якою стикається зараз бізнес і яка не вирішується, — це нечіткість ст. 212 Кримінального кодексу України. Доведення умисного ухилення від сплати податків за всіма канонами потребує скрупульозної роботи і точно має виключати випадки, коли є податковий спір. Серед іншого, воно має виявляти штучне створення систем та умов для ухилення від сплати податків. Але, як це часто буває, складне для виконання державними службовцями спростили за рахунок прав людини: наявність умислу стали доводити наявністю недостовірних даних у податковій декларації (це ті, які податкова вважає невірними) та фразою в обвинувальному акті: «Ухилився від сплати податків з метою ухилення від сплати податків». При цьому в кримінальних провадженнях постійно фігурують якісь невстановлені особи, які все організували, але яких ніяк і ніколи встановити неможливо, тому відповідати будуть ті, кому податкова «намалювала» акт перевірки.

Збалансована недосконалість

Для зменшення негативних наслідків нечіткості ст. 212 Кримінального кодексу еволюційно був знайдений певний баланс. Насамперед, Податковий кодекс містить положення, що акт перевірки не може розглядатися як заява або повідомлення про вчинення кримінального правопорушення щодо ухилення від сплати податків. Звісно, до Кримінального процесуального кодексу зміни не внесли, але і це зменшило кількість кримінальних проваджень, розпочатих виключно через акти податкової перевірки. Іншою умовою балансу є ситуація з податковою міліцією, яка зараз не має повноважень через виключення (свідоме чи помилкове) відповідних положень з Податкового кодексу.

Із прийняттям законопроекту про БЕБУ наведений баланс втрачається на користь держави. Є всі підстави вважати, що бізнес буде згадувати часи до створення БЕБУ, як втрачений спокій. Проблема не лише у створенні потужного органу на місці «недоампутованої» податкової міліції в умовах збереження існуючої правоохоронної системи. Окрему проблему створює внесення законопроектом про БЕБУ змін до Кримінального кодексу (з'являється ст. 2222 «Шахрайство з податком на додану вартість») та Кримінального процесуального кодексу щодо використання акта податкової перевірки у якості підстави для внесення інформації про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Розглянемо детальніше ці ризики, які, до речі, з'являються ще із порушенням процедури прийняття змін до зазначених кодексів, оскільки внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів можливе лише окремим законом.

Податкове шахрайство — це недостовірна інформація в акті перевірки чи податковій декларації?

Проект ст. 2222 ККУ передбачає: «Розкрадання або заволодіння бюджетними коштами шляхом отримання бюджетного відшкодування або подання заяви про повернення суми бюджетного відшкодування на підставі подання завідомо неправдивих відомостей, у т. ч. в результаті використання завідомо підробленого документа (шахрайство з податком на додану вартість)».

Як буде встановлюватися «подання завідомо неправдивих відомостей»? При цьому завідомо підроблені документи — це лише один із способів подання неправдивих відомостей. А інші способи — це які? Якщо провести аналогію з доведенням умислу за ст. 212 Кримінального кодексу, то буде щось на кшталт «ухилився з метою ухилення»? Наприклад, подав заяву на відшкодування на підставі неправдивих відомостей (тому що податкова виявила з аналізу своїх баз даних, що контрагент у третьому коліні придбав

товар не у платника ПДВ) — маєш відшкодування з використанням неправдивих відомостей?

Можна було б погодитись із прийняттям ст. 2222 Кримінального кодексу, якщо б склад злочину утворювали дії виключно на підставі підроблених документів. Це дійсно свідчить про наявність умислу, виключає випадки податкового спору, і тоді чітко зрозуміло, що саме має доводити слідчий. Але і тут не все гаразд.

Насамперед, звернемось до актів податкової перевірки. Проблеми з первинними документами податкова часто-густо тлумачить як недійсний первинний документ. А інформація, відображена на підставі недійсного документу, — це недостовірна інформація. Та й проблеми в самій податковій вирішують за рахунок платників. В умовах системи електронного адміністрування ПДВ та механізму майже ручного блокування податкових накладних хто може «проскочити», якщо цьому не допомагають зсередини? Тому ні, дякуємо, але приймати ст. 2222 не можна. Принаймні, поки що.

Проект змін до ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України передбачає: «Відомості про кримінальне правопорушення, передбачене ст. 212, 2121 Кримінального кодексу України, можуть бути внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань лише у разі, коли податкове правопорушення визначене актом документальної перевірки відповідно до вимог ст. 86 Податкового кодексу України та іншими додатковими фактичними даними, що встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин кримінального правопорушення».

Не можна допускати таких змін до Кримінального процесуального кодексу, тому що, з одного боку, будь-який податковий спір знову перетвориться на кримінальні провадження. З іншого боку, якщо БЕБУ буде встановлено факти ухилення від сплати податків шляхом здійснення слідчих дій, як можна буде почати кримінальне провадження без згоди податкового органу у вигляді акта перевірки? Це істотні корупційні ризики, а головне, що БЕБУ фактично залишиться підрозділом податкової, бо без акта перевірки ніяк. Звичайно, можна спробувати прочитати фразу проекту змін до ст. 214 «та іншими додатковими фактичними даними» як окрему від акта перевірки підставу відкриття провадження, але можна і не прочитати. Але точно можна сказати, що реформу так не роблять. Давайте краще вже залишимо, як є.

Підпишіться на "Юридичну Газету" в [Facebook](#), [Twitter](#), [Telegram](#), [LinkedIn](#) та [YouTube](#).

Теги: [шахрайство](#), [ПДВ](#), [бізнес](#), [оподаткування](#), [податки](#), [кримінальне право](#), [кримінальний кодекс](#), [Олександр Шемяткін](#), [БЕБУ](#)

Твіт

Share

Мені сподобалось

0
0

Додати коментар

Авторизуйтесь

Зареєструйтесь

Відмінити

Опублікувати

[ГОЛОВНА](#) | [LEGAL BUSINESS](#) | [НОВИНИ](#) | [COVID-19](#) | [КОМЕНТАРІ](#) | [ПУБЛІКАЦІЇ](#) | [ІНТЕРВ'Ю](#) | [ГАЗЕТА](#) | [ПЕРЕДПЛАТА](#) | [ВІДЕО](#) | [КАЛЕНДАР ПОДІЙ](#)

Юридична Газета

Передплатний індекс: 06674, 60193
Газета виходить двічі на місяць.
Видається з 2003 року.

Реєстраційне свідоцтво
КВ №11259-139ПР
від 24.05.2006 р.
[Редакційна політика](#)

Видавець: ТОВ «Юридична газета»

Генеральний директор Олена Осмоловська,
osmolovska@yur-gazeta.com

т.в.о. Головного редактора Олена Осмоловська,
osmolovska@yur-gazeta.com

Телефони:

(044) 364-80-58 - редакція,
(044) 364-80-59 - бухгалтерія

Адреса:

01004, м. Київ, вул.Кропивницького, 18

Адреса для листування:

01103, м. Київ, вул. Михайла Бойчука, 18
01030, м. Київ, а/с 51
info@yur-gazeta.com

Передрук, відтворення і використання матеріалів
порталу Yur-Gazeta.com дозволяється лише при дотриманні умов,
зазначених на сторінці «Правила передруку».